

METODOLOGIA JAKO TECHNIKA I TECHNOLOGIA UDOSKONALANIA PRAWNO-NORMATYWNYCH AKTÓW UKRAINY

Naświetlono metodologiczną sytuację we współczesnym ustawodawstwie, główną osobliwością którego jest przejście od metodologii monistycznej do pluralizmu filozoficzno-metodologicznego. Zaznaczono, iż stworzenie metodologicznych opracowań, struktur, a także realizacja programów specjalistycznych, zostały powołane do tego aby sprzyjać udoskonalaniu właściwego prawniczo-technicznego oraz technologicznego poziomu aktów prawno-normatywnych.

Słowa kluczowe: prawo, metodologia, ustawodawstwo, nauki prawne, filozofia, państwowość.

METHODOLOGY AS THE TECHNIQUE AND TECHNOLOGY OF LEGAL ACTS OF UKRAINE IMPROVEMENT

Methodological situation in the modern jurisprudence, the main peculiarity of which is transition from monistic methodology to philosophical and methodological pluralism, is described in the article. It is indicated that creation of methodological developments, structures as well as realization of special programs are directed to contribute the improvement of due juridical technical and technological level of legal acts.

Key words: law, methodology, jurisprudence, legal science, philosophy, statehood.

МЕТОДОЛОГІЯ ЯК ТЕХНІКА І ТЕХНОЛОГІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО – ПРАВОВИХ АКТИВ УКРАЇНИ

Висвітлено методологічну ситуацію у сучасному правознавстві, основною особливістю якої є перехід від моністичної методології до філософсько-методологічного плюралізму. Зазначено, що створення методологічних розробок, структур, а також здійснення спеціальних програм, покликані сприяти удосконаленню належного юри- дико – технічного та технологічного рівня нормативно – правових актів.

Ключові слова: право, методологія, правознавство, правова наука, філософія, державність.

Методологія постає однією з найменш розроблених галузей нашої науки і насамперед загальної теорії права. Все це вимагає аналізу методологічних проблем сучасного правознавства у контексті тих змін, які сьогодні ідуть, а саме: загальносвітового, національного і “внутрішньо наукового” рівня.

Методологія юридичної науки розглядається як складне за своєю структурою, внутрішньо диференційоване багаторівневе утворення; розкриваються сучасні методологічні уявлення щодо правової проблематики. Особлива увага приділяється дискусії перспектив у сучасному правознавстві гносеологічного і методологічного плюралізму. Звернено увагу у сучасних дослідженнях на два підходи методологічної проблематики (генетичний, системний підходи).

Для сьогоднішньої ситуації характерна не відсутність альтернативних марксистові філософсько-методологічних концепцій, а ступінь дослідницької активності у цій сфері юридичної науки. Проте розгляд методологічних питань сьогодні набуває помітну розповсюдженість. На монографічному рівні представленні, перш за все працями Д.

Nataliia Bohutska
adiunkt Lwowskiego
Uniwersytetu
Państwowego Spraw
Wewnętrznych
(m. Lwów, Ukraina)

Керімова, А.Шабаліна, А. Васильєва, В.Сирих, та іншими, але їх зміст і форма зводяться до коментування розробок марксистської філософії. Серед вітчизняних правознавців цією проблематикою займаються М. Козюбра, П. Рабінович, О. Тихоміров та інші, методологічна увага у цих дослідженнях вже помітно змінюється у сферу ціннісно-світоглядних аспектів правознавства.

Виклад змісту статті.

Прийнято вважати, що методологічні дослідження, незмінно актуальні вже завдяки самій сутності науки, набувають особливої гостроти і значущості в періоди докорінних перетворень суспільства. Ця теза інтерпретувалася і в юридичній науці [1,С.24]. Однак важливо звернути увагу на ту обставину, що в ці періоди будь-яка методологічна проблематика може досліджуватися тільки за умови розгорнутого звернення науки до своїх філософських засад, досягнень методології сучасного наукового пізнання, осмислення власного місця в системі наук і ролі у соціокультурній ситуації, що складається. Отже, сьогодні дослідження методологічних проблем юридичної науки потребують найширшого філософського наукознавчого контексту, звернення до методологічних уявлень інших наук і загальних проблем сучасної методології наукового пізнання. Передусім сказане стосується загальних уявлень про науку і методологію[2,С.91].

У сучасній літературі відзначається досить обережне ставлення до можливості дати вичерпне визначення науки [3,С.156]. І залежно від дослідницьких контекстів [4,С.78] наука може розумітися як соціальний інститут, форма духовного виробництва, спосіб пізнання, система знань, діяльність з виробництва і організації знань тощо. Ще менше визначеності у стосунках методології [5,С.81]. Спільним для переважної більшості визначень науки і методології є, мабуть, лише вказівка на те, що сутність науки зводиться до виробництва і організації знань про природу і суспільство, а методології – до вироблення принципів побудови, форм і методів науково-пізнавальної діяльності. Таке узагальнене розуміння науки і методології є достатньо поширеним, проте для визначення цілей методологічного дослідження воно потребує значних уточнень, оскільки може отримувати інтерпретації за змістом, що значно різняться і принципово впливають, зокрема, на розуміння особливостей наукового пізнання і відношення до нього методології.

Це проявляється, наприклад, у поглядах на виникнення науки. Зазначають такі точки зору з цього питання:

- наука існувала завжди, оскільки є «органічно властивою» практичній і пізнавальній діяльності людини;
- наука виникла у Древній Греції в V ст. нашої ери, коли вперше відбулося поєднання знання з його обґрунтуванням;
- становлення науки починається у Західній Європі в XII – XIV ст. і пов'язане з актуалізацією математики й дослідного знання;
- наука починається з XVI – XVII ст. працями Кепплера, Гюйгенса і особливо Галілея і Ньютона, що створили «першу теоретичну модель фізики на мові математики»;
- наука виникає в першій третині XIX ст. з об'єднанням дослідницької діяльності і вищої освіти[6,С.160].

Різні філософсько-методологічні традиції містять бачення і щодо змісту наукової діяльності та критеріїв наукового знання, які між собою суттєво різняться. Насамперед, уявлення про науку, наукове пізнання та його методи змінювалися, як відомо, у ході історичного розвитку. Це співвідносять, зазвичай, зі змінами в основах виділення об'єктів наукового дослідження, гносеологічних установках, способах обґрунтування наукового знання, ціннісного ставлення до його статусу тощо, – одне слово, всього того, що охоплюється науковою свідомістю як сфера науки, вкладається у певну логіку наукового пізнання і що в сучасній наукознавчій літературі об'єднують поняттям наукової раціональності[7,С.303].

Із перелічених найбільш поширеною і обґрунтованою вважається погляд, відповідно до якого сучасна наука починається з розвитком у XVI – XVII ст. натуралістичної філософії і становленням природничонаукової традиції. З цих позицій в історії європейської наукової думки прийнято розрізняти класичну і некласичну науку (класичний і некласичний (посткласичний) тип (етап) наукової раціональності), становлення і зміна яких пов'язуються

насамперед з фундаментальними змінами філософсько-методологічних засад наукових досліджень і розглядаються як наукові революції, головне у природознавстві[8,С.19]. Часом їхнього історичного становлення вважають XVII ст. (класичний етап) і кінець XIX – початок XX ст. (некласичний (посткласичний) етап). Останнім часом поруч з класичним і некласичним типами в літературі виділяють ще один тип наукової раціональності (і відповідно етап в розвитку науки), який сформувався в останній третині XX ст. – «постнекласичний»[9,С.46].

Перехід науки від одного етапу до іншого є зміною типів наукової раціональності і полягає головним чином у зміні характеру наукової рефлексії («самосвідомості науки») як цільового контролю «за ходом, формами і засадами процесу пізнання»[10,С.35]. Інакше кажучи, історичні зміни уявлень про науку, наукове пізнання – це насамперед зміни в уявленнях про філософсько-методологічні засади наукового пізнання. Отже, виправданим буде вважати, що своєрідність науки, наукового пізнання на кожному етапі історичного розвитку пов'язане, головним чином, з її особливостями філософсько-методологічного плану і саме в цьому виражена найбільш ясно[11,С.38].

Суть цих змін дозволяє уявити як зміну гносеологічних ідеалів і методологічних установ наукового дослідження. Так, для класичної науки, яка ототожнюється звичайно з ньютонівським природознавством, це виражається в її об'єктній орієнтації, прагненні максимально виключити з процесу наукового пізнання усе, що стосується суб'єкта, засобів і процедур його пізнавальної діяльності. Відповідно, гносеологічний ідеал науки даного етапу – об'єктивне, абсолютно істинне знання про природу, що найбільш повно втілюється в ньютонівській механіці.

Некласичний тип наукової раціональності вже передбачає співвіднесення наукового знання з пізнавальними діями суб'єкта, врахування впливу форм та засобів пізнавальної діяльності на зміст отриманого знання. Це означає, насамперед, що у структуру наукового опису і пояснення включаються не тільки знання про об'єкт дослідження, але й форми, засоби та процедури пізнавальної діяльності суб'єкта. Через це некласична наука відмовляється від раніше наявного прямолінійного співвіднесення досліджуваного об'єкта і наукового знання про нього, визнає можливість істинності різних теоретичних описів одного й того ж об'єкта, що у методологічній рефлексії отримує оформлення через відмінності об'єкта і предмета науки. Звернення некласичної науки до питань пізнання як до суб'єктно-об'єктним відношенням, усвідомлення необхідності дослідження самого процесу пізнання як умови отримання наукового знання дозволяє говорити, що на даному етапі остаточно сформувалося уявлення про методологію як про окрему сферу науки[12,С.368].

Нарешті, постнекласичний тип наукової раціональності передбачає включення у структуру наукового пізнання завдань, цілей і цінностей не тільки «внутрішньонаукових», але й соціальних. Особливо, як прийнято вважати, це стосується прикладних досліджень, нерідко прямо залежних від політичних стратегій, «соціальних замовлень», форм організації науки, фінансування, підготовки кадрів тощо. Проте у нинішній ситуації цілком виправданим буде поширити ці уявлення і на сферу фундаментальних наук[13,С.291;С.37].

Стосовно виділених типів наукової раціональності корисно пам'ятати, що безумовне їх розрізнення здійснюється насамперед у плані теоретичного дослідження. Історично ж між даними типами наукової раціональності «як етапами розвитку науки існують «перекриття», причому поява кожного нового типу раціональності не відкидала попереднього, а лише «обмежувала» сферу його впливу, визначаючи його придатність тільки до певних типів проблем і задач»[14,С.303].

Отже, ведучи активні методологічні розробки, сучасна наука поруч з об'єктами оточуючого світу включає у сферу своїх дослідницьких інтересів широке коло власних засобів, процедур, форм і умов пізнання. Наукові дослідження охоплюють сьогодні і засади виділення об'єкта науки, і організацію її предмету, правила співвіднесення об'єкта і предмету науки, і схеми пояснення та процедури дослідження, і суб'єктів наукового пізнання в системі їхніх засобів і ціннісно-цільових структур, що пов'язуються з цінностями і цілями суспільства, і питання реалізації наукового знання[15,С.369]. Переважають звичайно інші, ніж двісті чи триста років тому уявлення про критерії наукового пізнання і засади та

правила наукової діяльності, наукового знання тощо[16,С.12]. Однак і сучасні погляди на науку і способи оцінки наукового знання ще далекими від єдності.

Найбільш поширеним і розробленим є розуміння науки як виду пізнавальної діяльності, процесу вироблення нового знання[17,С.27]. У цьому процесі досить умовно прийнято виділяти два аспекти, що називаються емпіричним і теоретичним «рівнями», описовою і теоретичною наукою[18,С.32]. Зазвичай, перший ототожнюється з установленням фактів, другий – із побудовою наукових гіпотез і теорій[19,С.41]. Як основних риси, які відрізняють наукове дослідження від «позанаукових» форм пізнання звичайно називають його об'єктивність і предметність, відтворюваність, доказовість, здатність до перевірки тощо[20,С.137].

Більшість сучасних дослідників дотримується думки, що історично таке розуміння наукового пізнання зароджується в європейській інтелектуальній традиції досить пізно і головню співвідноситься зі становленням у новий час так званої природничонаукової парадигми, що пов'язується насамперед з філософськими розробками Бекона і Декарта і працями Галілея і Ньютона[21,С.59]. З філософсько-методологічних позицій саме даний етап в історії науки характеризується як її класичний період (класична наукова раціональність), найбільш принциповою особливістю якого вважається об'єктна гносеологічна установка, прагнення максимально виключити з процесу наукового пізнання усе, що стосується суб'єкта, засобів та процедур його пізнавальної діяльності, і абсолютна математизація наукового мислення[22,С.62]. На думку низки дослідників, це стало однією з основних причин того, що з цього періоду в європейській культурі починає домінувати принципово новий порівняно з античністю тип раціональності, інший спосіб пізнання.

Звичайно, математика стала відігравати велику роль у процесі пізнання значно раніше, ще з часів піфагорійської школи[23,С.112]. Проте навіть у Аристотеля, який зробив науку самодостатньою сферою, не «вбудованою» в інші сфери та види діяльності. Пізнання було головним чином метафізичним осяганням світу, яке здійснювалося насамперед шляхом побудови відповідних онтологій[24,С.24]. За Аристотелем наукове мислення – це судження, які, з одного боку, підпорядковуються певним правилам, а з другого – відповідають певній онтології[25,С.29]. Отже, можливості математики не розглядалися як універсальні, а сфера її застосування мала певні обмеження. Зокрема, в «Метафізиці» Аристотель вказує на те, що «математичної точності потрібно вимагати не для всіх предметів, а лише для нематеріальних. От чому цей спосіб не пасує для того, хто розмірковує про природу, адже вся природа, можна сказати, є матеріальною. А тому слід насамперед роздивитись, що таке природа» [26,С.98].

В інтелектуальній традиції нового часу математика вже починає розглядатись як універсальний засіб наукового пізнання світу[27,С.62]. Вирішальною світоглядною передумовою цього погляду дослідників цієї проблеми є усунення принципової для аристотелівської науки межі між природними об'єктами природи і штучною людською діяльністю, її продуктами. Зокрема, як відзначає В.П.Філатов, для античного світогляду «технічний пристрій – штучний предмет – онтологічно, тобто за рівнем свого буття, виступав якісно іншим у порівнянні з природними речами. Згідно з Аристотелем, природні речі мають первинну форму, тоді як речі штучні, створені людиною, мають лише вторинну форму»[28,С.57-58]. Для наукової свідомості того часу всі об'єкти належали до спільної реальності, що підпорядковується єдиним законам пізнання, панівна натурфілософська установка розглядається як єдино наукова[29,С.42-47]. У поєднанні з успіхами природознавства це створює сприятливі умови для формування пізнавальної традиції, у якій математика стає не просто універсальною мовою і методом, але й критерієм науки[30,С.9]. Провідною ідеєю даної традиції стає «ідея єдиної науки, що охоплює всі сфери сутнього, «універсальної математики», про яку мріяли Декарт, Лейбніц, інші мислителі XVII ст.»[31,С.69].

Математизація наукової свідомості, поєднана з емпіричними дослідженнями, експериментом приводить і до уявлень про необхідність точності у науці і суворой «технологічної» організації наукової діяльності [32,С.564]. Сенс такої наукової точності дуже добре виразив Мартін Хайдеггер, який писав: «Проте, математичне дослідження природи не тому є точне, що його розрахунки акуратні, а розрахунки у нього **повинні** бути акуратні

тому, що його прив'язка до своєї предметної діяльності має риси точності»[33,С.44]. Взірцем уявлення про цю точність і «технологічність» може слугувати така характеристика ньютонівської науки, дана Ампером. «Починати зі спостереження фактів і змінювати, за можливості, супутні їм умови, супроводжуючі цю первинну роботу точними вимірюваннями, щоб вивести загальні закони, засновані цілковито на досвіді, і в свою чергу вивести з цих законів незалежно від будь-яких припущень про природу сил, що викликають ці явища, математичне вираження цих сил, тобто вивести формулу, котра їх представляє, – от шлях, яким йшов Ньютон»[34,С.21].

Виражена в цьому висловлюванні установка на виведення математичного вираження сил незалежно від будь-яких припущень щодо їхньої природи добре ілюструє ще одну особливість сформованої на той час наукової раціональності – відсутність характерних для античного пізнання метафізичних суджень, зумовленості ознак і властивостей об'єктів вихідними мисленими побудовами. Образно кажучи, сформована у новий час наука, на відміну від античного пізнання «розмірковування», стає пізнанням «дослідження». Побудована на натуралістичному світогляді інструментальної самодостатності пізнавальної діяльності, математичної нормативності методу, вона набуває тих рис, які ми нерідко сприймаємо як характеристики будь-якого раціонального пізнання – об'єктивність, відтворюваність, доказовість, точність тощо. Проте ці вимоги сформувалися саме у новоєвропейському «дослідницькому пізнанні», яке сьогодні і називається наукою: наукою як формою духовного виробництва, діяльністю з виробництва знань. «Проект і строгість, – відзначає Мартін Хайдеггер, – методика і виробництво, взаємно потребуючи одне одного, становлять сутність новоєвропейської науки, роблять її дослідженням» [35,С.47]. За цього відповідність науково-дослідницької діяльності певним правилам методу розглядається і як принципова умова її існування, і як гарантія отримання об'єктивного, обґрунтованого, перевіреного, тобто наукового знання. «Формування наукового знання, – стверджує В.С.Швирьов, – передбачає певні норми і правила, дотримання яких зумовлює особливості науки як певного виду духовного виробництва, як деякого типу суспільної свідомості. Якщо наука втрачає цю свою функцію, якщо вона припиняє здійснювати такого роду діяльність, то вона перестає бути наукою, вироджується у щось інше, тільки зовні зберігаючи статус і форму науки»[36,С.23]. У теоретичному плані це справедливо і з урахуванням уявлень про класичний, некласичний і посткласичний етапи розвитку науки, оскільки зв'язок наукового пізнання з ціннісно-цільовими структурами суспільства не скасовує «внутрішньонаукового» відношення до методу і його правил.

Отже, сучасна наука у викладеному підході може розглядатися як така діяльність з виробництва і організація її об'єктивного, достовірного, перевіреного, обґрунтованого і т. п. знання [37,С.189], що історично виникає у конкретній соціокультурній ситуації, розробляє власні методи і засоби. У цьому розумінні наукою визнається не усяка раціонально організована пізнавальна діяльність, а тільки та, яка здійснюється за певними правилами, засобами і методами, що дозволяють характеризувати вироблені знання як об'єктивні, достовірні, такі, що підлягають перевірці, обґрунтуванню тощо.

Із викладених позицій випливає, що будь-яка конкретна наука є такою настільки, наскільки задовольняє загальним вимогам до наукового пізнання. Цим положенням керується у своєму самовизначенні і юриспруденція. Зокрема, виходячи з того, що «наука – складне і багатогранне явище, особлива форма суспільної діяльності людей з виробництва знання з метою передбачення подій і перетворення дійсності», А.Ф.Черданцев пише: «Зазначене, звичайно, стосується і юридичної науки, яка являє собою суспільну діяльність людей з виробництва наукових знань про державу і право, на основі яких здійснюється передбачення розвитку держави і права і доцільна діяльність у державно-правовій сфері»[38,С.4].

У цьому ж дусі висловлюється В.М.Сирих, відзначаючи, що «правознавство, будучи однією з найважливіших сфер суспільствознавства, виступає таким тою мірою, у якій воно задовольняє загальним вимогам, що висувуються до будь-якого наукового знання, незалежно від його предметної належності до філософських, математичних, природничих чи соціальних наук»[39,С.21-22].

За такого ставлення до правознавства логічно вважати, що вивчення права має здійснюватися відповідно до всіх вимог, що висуваються до наукового дослідження, і приводити до результатів, що оцінюються у межах методології науки, норм наукового знання. Проте нинішній стан досліджень у цій сфері дозволяє говорити скоріше про наявність відповідних проблем, аніж про можливість виявити готові розв'язання.

Висновки. Особливості сучасного етапу розвитку правознавства можуть бути адекватно сприйняті в межах системи процесів соціальних і культурних змін глобального і національного масштабів, що вимагає принципового розширення сфери методологічної рефлексії у юридичних дослідженнях.

Це знаходить свій вираз, перш за все у концептуальній перебудові нашого правознавства. Одним з фундаментальних процесів розвитку вітчизняної юридичної науки є перехід від моністичної методології до філософсько-методологічного плюралізму.

Отримані висновки дозволяють стверджувати, що методологія може і повинна розглядатися сьогодні як визначний, самостійний напрям юридичної науки щодо удосконалення нормативно – правових актів.

Наведені судження визначають логіку подальшого дослідження обраної проблематики. Зокрема необхідність більш детального, аніж звичайно прийнято в нашій юридичній літературі, звернення до сучасних поглядів на розвиток науки і до основних характеристик наукового пізнання, а також до особливостей становлення юридичної науки в межах європейської традиції права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ушаков А.А. Общее понятие методологии // Методология советского правоведения. Свердловск . Юрид.лит. 1978. - 289с.
2. Дротянко Л.Г. Социокультурная детерминация фундаментальных и прикладных наук. Вопросы философии.- 2000. - № 1. – С.91-95.
3. Степин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. М.: Прогресс, 1996. - 341с.; Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. М. : Прогресс, 2000. - 343с.
4. Яковлев В.А. Бинарность ценностных ориентаций науки// Вопросы философии. - 2001. - №12. – С.78-84.
5. Пископпель А.А., Розин В.М. Методология и философия в современной интеллектуальной культуре // Вопросы философии. - 1991. - №2. – С.81-85.
6. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия .М. : Прогресс , 2000. - 343с.
7. Степин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. М.: Прогресс, 1996. - 211с .
8. Щедровицкий Г.П. Методологический смысл оппозиции натуралистического и системодетального подходов // Вопросы философии. - 1991. - № 2. – С.3-9.
9. В.С.Степин «Теоретическое знание»// Вопросы философии.- 2001. – С.46-52.
10. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. М.: Прогресс. -248с.
11. Пископпель А.А. Вказ. твір, С.38.
12. Выготский Л.С. Исторический смысл психологического кризиса. Методологическое исследования // Собрание сочинений. Т.1. М. : Наука, - 1982. - 421с.
13. Степин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Вказ. твір. С.291; Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. М.: Прогресс. – 248с.
14. Степин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Вказ. твір. - С.303.
15. Выготский Л.С. Исторический смысл психологического кризиса \ \ Собрание сочинений в шести томах. Т.1. М.: Юрид.лит, - 1982.- 408с.
16. Розин В.М. Методология и философия в современной интеллектуальной культуре. М.: Прогресс. - 1998. – 175с.
17. Швирев В.С. Научное познание как деятельность. М.: Высшая школа, 1984. - 368с.

18. Швирев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. М.: Высшая школа, 1978. - 193с.; Герасимов Э.Г. Научное исследование. М.: Новый юрист, - 1972. - 115с.; Дзюн Тосака. Теория науки. М.: Мысль, - 1983. - 286с.
19. Фон Вригт Г.Х. Логико-философские исследования. М.: Аспект Пресс, 1986. -551с.
20. Швирев В.С. Теоретические и эмпирические в научном познании. М.: Высшая школа, - 1978. - 235с.
21. Лекторский В.А. Субъект, объект, познание. М.: Наука, 1980. - 175с.
22. Филатов В.П. Научное познание и мир человека. М.: Дело, 1989. - 263с.
23. Швирев В.С. Научное познание как деятельность. М. : Высшая школа, 1984. - 368с.
24. Розин В.М. Генезис права. М. : Интерестиль, 2001. - 380с.
25. Розин В.М. Генезис права. М. : Интерестиль, 2001. - 380с.
26. Аристотель. Метафизика. Соч. в 4 томах. Т.1. М.: Юридическая литература, 1976. - 323с.
27. Филатов В.П. Вказ. твір. С.62
28. Филатов В.П. Вказ. твір. С. 57-58
29. Фон Вригт Г.Х. Вказ. твір. С. 42-47.
30. Грязнов Б.С., Динин Б.С., Никитин Е.П. Теория и ее объект. М.: Мысль, 1973. - 188с.
31. Филатов В.П. Вказ. твір. С.69.
32. Гуссерль Эдмунд. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2000. - 625с.
33. Хайдеггер М. Время и бытие. М.: Мысль, 1910. - 193с.
34. Піскоппель А.А. Вказ. твір. С.21.
35. Хайдеггер М. Время и бытие. М. : Мысль, 1910. - 193с.
36. Швирев В.С. Научное познание как деятельность. М.: Высшая школа, 1978. - 368с.
37. Филатов В.П. Вказ. твір. С.189.
38. Черданцев А.Ф. Понятие и функции юридической науки. // Методология советского правоведения. Свердловськ.: Изд-во Сверд. ун-та, 1978. - 243с.
39. Сырых В.М. Метод правовой науки .М.: Былина, 1980. - 512с.

METHODOLOGY AS THE TECHNIQUE AND TECHNOLOGY OF LEGAL ACTS OF UKRAINE IMPROVEMENT

N. BOHUTSKA

The methodology appears to be one of the least developed branches of our science and, first of all, the general theory of law. All this requires an analysis of the methodological problems of modern jurisprudence in the context of the changes that are taking place today, namely: the global, national and "in-house" level.

Methodology of legal science is considered as complex in its structure, internally differentiated multilevel education; Reveals modern methodological ideas on legal issues. Particular attention is paid to the discussion of perspectives in contemporary jurisprudence of epistemological and methodological pluralism. Pay attention in modern studies on two approaches to methodological issues (genetic, systemic approaches).

For today's situation is not the absence of alternative Marxist philosophical and methodological concepts, and the degree of research activity in this area of legal science. However, the consideration of methodological issues is becoming widespread today. At the monographic level, primarily by the works of D. Kerimov, A. Shabalin, A. Vasiliev, V. Syrich, and others, but their content and form are reduced to comments on the development of Marxist philosophy. Among domestic lawyers this problem concerns M. Kozyubra, P. Rabinovich, O. Tikhomirov and others, the methodological attention in these studies is already noticeably changing in the sphere of value-ideological aspects of jurisprudence.

Description of article content

It is believed that methodological research, invariably urgent already due to the very essence of science, become particularly acute and significant in the periods of radical transformations of society. This thesis was also interpreted in legal science [1, p.24]. However, it is important to draw attention to the fact that during these periods, any methodological problems can be investigated only if the expanded appeal of science to its philosophical principles, achievements of the methodology of modern scientific knowledge, understanding of its place in the system of sciences and the role in the socio-cultural situation that is formed. Consequently, today the study of methodological problems of legal science requires the widest philosophical science-oriented context, the reference to the methodological representations of other sciences and the general problems of modern methodology of scientific cognition. First of all, this applies to general ideas about science and methodology [2, p. 91].

In modern literature there is a rather cautious attitude to the possibility of giving an exhaustive definition of science [3, p.156]. And depending on the research context [4,p.78] science can be understood as a social institution, a form of spiritual production, the way knowledge system of knowledge production activities and organization of knowledge and so on. Even less definite in relation to the methodology [5, p. 81]. Common for the vast majority of definitions and methodology of science is perhaps the only indication that the essence of science is reduced to the production and organization of knowledge about nature and society, and methodologies - to develop construction principles, forms and methods of scientific and cognitive activity. This generalized understanding of science and methodology is quite common, however, for purposes of determining methodological research it takes a lot of adjustments, since interpretation may receive content that varied greatly and fundamentally impact, particularly on the understanding of scientific knowledge and methodologies related to it.

This is manifested, for example, in the views on the emergence of science. Mention the following points of view on this issue:

- science has always existed, because it is "organically inherent" to the practical and cognitive activity of man;
- science arose in ancient Greece in the V century. Our era, when for the first time there was a combination of knowledge with its justification;
- the formation of science begins in Western Europe in the XII - XIV centuries. And is associated with the actualization of mathematics and experimental knowledge;
- science begins with the seventeenth and eighteenth centuries. The works of Keppler, Huygens and especially Galileo and Newton, who created the "first theoretical model of physics in the language of mathematics";
- science arises in the first third of the nineteenth century. With the merger of research and higher education [6, p.160].

Different philosophical and methodological traditions include vision and research activities regarding the content and criteria of scientific knowledge, which together significantly different. First of all, the notion of science, scientific knowledge and its methods changed, as is known, in the course of historical development. This correlated generally with changes in the fundamentals of select objects of scientific research, epistemological installations ways justification of scientific knowledge, valuable attitude to his status, etc. - in short, all that covered scientific consciousness as science, logic is embedded in a scientific knowledge and literature in modern naukovedcheskih combine the concept of scientific rationality [7,p.303].

Of these the most common and considered reasonable opinion, according to which modern science begins with the development of the sixteenth - seventeenth century. Naturalistic philosophy and the formation of natural science tradition. From this perspective, the history of European scientific thought to distinguish between classical and non-classical science (classical and nonclassical (post-classical) type (stage) scientific rationality) formation and change are primarily associated with fundamental changes in the philosophical and methodological principles of research and scientific regarded as Revolution, the main thing in natural science [8, 19]. Sometimes their historical formation is considered to be the XVII century. (Classical stage) and the end of the nineteenth and early twentieth centuries. (Non-classical (post-classical) stage).

Recently, along with classical and nonclassical types of literature produce another type of scientific rationality (and therefore stage in the development of science), formed in the last third of the twentieth century. - "post-classical" [9,p.46].

The transition of science from one stage to another is a change in the types of scientific rationality and consists mainly of changing the nature of scientific reflection ("consciousness of science") as a target control "in the course, forms and principles of the process of knowledge" [10, c.35]. In other words, historical changes in the notions of science, scientific knowledge - it is primarily changes in the concepts of philosophical and methodological foundations of scientific knowledge. Therefore, it will be justified to assume that the peculiarity of science, scientific knowledge at each stage of historical development is connected, mainly with its peculiarities of the philosophical and methodological plan, and it is expressed in the most clearly [11, p.38].

The essence of these changes can be imagined as a change epistemological ideals and methodological institutions of scientific research. So, for classical science, which is commonly associated with Newtonian natural science, this is expressed in its object orientation, the desire to exclude as much as possible from the process of scientific knowledge all that concerns the subject, the means and procedures of his cognitive activity. Accordingly, the epistemological ideal of the science of this stage is an objective, absolutely true knowledge of the nature that most fully embodied in Newtonian mechanics.

Non-classical type of scientific rationality already involves the correlation of scientific knowledge with the cognitive actions of the subject, taking into account the influence of forms and means of cognitive activity on the content of the knowledge received. This means, first of all, that the structure of scientific description and explanation includes not only knowledge about the object of research, but also the forms, means and procedures of cognitive activity of the subject. Because of this, non-classical science refuses the previously existing straight-line correlation of the object under study and scientific knowledge of it, recognizes the possibility of the truth of various theoretical descriptions of the same object, which in methodological reflection receives registration due to the differences between the object and the subject of science. The appeal of nonclassical science to questions of cognition as a subject-object relationship, the awareness of the need to study the process of knowledge as a condition for obtaining scientific knowledge allows us to say that at this stage, finally formed the idea of a methodology as a separate sphere of science [12, p. 368].

Finally, the post-nonclassical type of scientific rationality involves the inclusion in the structure of scientific knowledge of the tasks, goals and values of not only "intra-scientific", but also social. Especially, as is commonly believed, this applies to applied research, often directly dependent on political strategies, "social orders", forms of organization of science, financing, training, etc. However, in the present situation, it will be quite justified to extend these ideas to the sphere of fundamental sciences [13, p. 291; p.37].

With regard to the selected types of scientific rationality it is useful to remember that their unconditional distinction is made primarily in terms of theoretical research. Historically, between these types of scientific rationality "as the stages of the development of science there is a" overlap ", and the appearance of each new type of rationality does not neglected the previous, but only" limited "the scope of its influence, determining its suitability only to certain types of problems and tasks" [14, p.303].

Consequently, leading active methodological developments, modern science, along with objects of the surrounding world, includes a wide range of its own means, procedures, forms and conditions of knowledge in the sphere of its research interests. Research spanning today and object allocation principles of science, and the organization of its subject, correlation rules of the object and the subject of science, and explain the scheme and procedures for research and scientific knowledge in the subjects of their system tools and value-target structures Are associated with the values and goals of society, and the question of the implementation of scientific knowledge [15, P.369]. Of course, other than two hundred and three hundred years ago, the idea of the criteria for scientific knowledge and the principles and rules of scientific activity, scientific knowledge, etc. [16, P.12] is usually preferred. However, modern views on science and ways of assessing scientific knowledge are far from unity.

The most widespread and developed is the understanding of science as a form of cognitive activity, the process of developing new knowledge [17, p.27]. In this process quite arbitrarily decided to allocate two aspects called empirical and theoretical "level" descriptive and theoretical science [18, p.32]. Usually, the first is identified with the establishment of facts, the second - with the construction of scientific hypotheses and theories [19, p.41]. As the main features that distinguish the scientific study of "non-scientific" form of knowledge usually called his impartiality and objectivity, reproducibility, evidence, the ability to check, etc. [20, p.137].

Most modern scholars of the opinion that a historical understanding of emerging scientific knowledge in the European intellectual tradition rather late and mainly relate to the emergence of the so-called new paradigm of natural science, which is linked primarily with the philosophical developments Bacon and Descartes and works of Galileo and Newton [21 , P.59]. On the philosophical and methodological positions precisely this stage in the history of science as characterized by its classical period (classical scientific rationality), the most fundamental feature of which is the object epistemological setting desire most excluded from all scientific knowledge concerning the subject, and means Procedures of his cognitive activity, and absolute mathematization of scientific thinking [22, p.62]. According to some researchers, this was one of the main reasons that this period in European culture began to dominate completely new compared to the type of rationality antiquity, another way of knowing.

Of course, mathematics began to play an important role in the process of knowledge much earlier, since the Pythagorean school [23, p. 11]. However, even Aristotle, who has made science a self-sufficient field, is not "embedded" in other fields and activities. Cognition was primarily a metaphysical assassination of the world, which was carried out primarily by constructing relevant ontologies [24, p. 24]. According to Aristotle, scientific thinking is judgments, which, on the one hand, obey certain rules, and on the other hand, correspond to a certain ontology [25, p. 29]. Consequently, the possibilities of mathematics were not regarded as universal, but the scope of its application had certain limitations. In particular, in "Metaphysics," Aristotle points out that "mathematical accuracy must be demanded not for all subjects, but for intangible ones. This is why this method does not fit anyone who thinks about nature, because all nature can be said to be material. Therefore, first of all, it's necessary to look at what nature is "[26, p.98].

In the intellectual tradition of modern times, mathematics already begins to be regarded as a universal means of scientific knowledge of the world [27, p.62]. The decisive ideological premise of this view of the researchers of this problem is the elimination of the fundamental principle of Aristotelian science between the natural objects of nature and artificial human activity, its products. In particular, as V.P. Filatov notes, for the ancient worldview "a technical device - an artificial object - ontologically, that is, at the level of its existence, performed qualitatively different compared with natural things. According to Aristotle, natural things have a primary form, whereas things artificial, created by man, have only a secondary form "[28, pp. 57-58]. For the scientific consciousness of that time, all objects belonged to the common reality, subject to the unified laws of knowledge, the dominant natural philosophical setting is regarded as the only scientific [29, p. 42-47]. In conjunction with the successes of natural science, this creates favorable conditions for the formation of a cognitive tradition, in which mathematics becomes not only a universal language and method, but also a criterion of science [30, p.9]. The leading idea of this tradition is "the idea of a unified science covering all the real spheres of" universal mathematics, "which Descartes, Leibnitz and other thinkers of the seventeenth century dreamed about." [31, p.69].

Mathematization of scientific consciousness, combined with empirical studies, experiment leads to the idea of the need for accuracy in science and strict "technological" organization of scientific activities [32, P.564]. The meaning of such scientific accuracy is very well expressed, Martin Heidegger, who wrote: "However, the mathematical study of nature is not so precise that his precise calculations and estimates he should be careful because its binding to its substantive work has features precision "[33, p.44]. An example of this precision and "technology" can be the following characteristic of the Newtonian science, given by Ampere. "Starting from the observation of facts and modify, if possible accompanying conditions accompanying this initial work accurate measurements to derive general laws based entirely on experience, and in turn derived from these laws regardless of any assumptions about the nature of the forces Causing

these phenomena, the mathematical expression of these forces, that is, to deduce the formula that represents them - from the way that Newton went "[34, p. 21].

Expressed in this statement setting the output power of mathematical expression independently of any assumptions about the nature of their well illustrates another feature formed at the time of scientific rationality - the lack of knowledge specific to ancient metaphysical judgments conditioning characteristics and properties of the original object mentally constructs. Figuratively speaking, science, formed in modern times, unlike the ancient knowledge of "reasoning", becomes a cognition of "research". Built on a naturalistic worldview instrumental learning of self-sufficiency, normative mathematical method, it takes those features that we often take for characteristics of any rational knowledge - objectivity, reproducibility, evidence, accuracy and so on. However, these requirements have emerged precisely in the New European "research knowledge", which today is called science: science as a form of spiritual production, activity in the production of knowledge. "Project and austerity - said Martin Heidegger - and production methods, mutually needing each other, the essence of modern European science and research make it" [35, p.47]. For this, the relevance of research activities to certain rules of the method is considered and as a fundamental condition of its existence, and as a guarantee of obtaining objective, substantiated, verified, that is, scientific knowledge. "Formation of scientific knowledge, - says VS Shvyrev, - provides certain norms and rules, the observance of which determines the features of science as a certain type of spiritual production, as some type of social consciousness. If science loses this function, if it ceases to carry out this kind of activity, then it ceases to be a science, degenerates into something else, only externally preserving the status and form of science "[36, p.23]. In theoretical terms, this is true in view of representations of classical, non-classical and post-classical phases of science as scientific knowledge of the communication value-target structures of society does not negate "vnutrishnonaukovoho" related to the method and its rules.

Consequently, modern science in the above-mentioned approach can be regarded as such an activity in the production and organization of objective, reliable, proven, substantiated, etc. knowledge [37, p.189], which historically arises in a specific socio-cultural situation, develops its own Methods and means. In this sense, science does not recognize any rationally organized cognitive activity, but only one that is carried out according to certain rules, means and methods that allow characterize the knowledge produced as objective, reliable, such as to be verified, substantiated, and so on.

From the stated positions it follows that any particular science is as much as satisfies the general requirements for scientific knowledge. This regulation is guided by self-determination and jurisprudence. In particular, based on the fact that "science is a complex and multifaceted phenomenon, a special form of social activity of people for the production of knowledge in order to predict events and transformation of reality," AF Cherdantsev writes: "This, of course, also applies to the legal science which Represents the social activity of people in the production of scientific knowledge of the state and law, on the basis of which provides for the development of state and law and expedient activities in the state-legal sphere "[38, p.4].

In the same spirit, VM Syryh expresses, noting that "jurisprudence, being one of the most important spheres of social science, acts to the extent that it satisfies the general requirements imposed on any scientific knowledge, regardless of its substantive affiliation To philosophical, mathematical, natural or social sciences "[39, p. 21-22].

For such an attitude to law, it is logical to assume that the study of law should be carried out in accordance with all the requirements for scientific research, and lead to the results evaluated within the scientific methodology, norms of scientific knowledge. However, the current state of research in this field allows us to speak more about the presence of problems rather than the possibility of finding ready-made solutions.

Conclusions.

The peculiarities of the present stage of the development of jurisprudence can be adequately perceived within the system of processes of social and cultural changes of global and national scale, which requires a fundamental extension of the sphere of methodological reflection in legal research.

It finds its expression, above all in the conceptual restructuring of our jurisprudence. One of the fundamental processes of development of domestic legal science is the transition from monistic methodology to philosophical and methodological pluralism.

The obtained conclusions suggest that the methodology can and should be considered today as a prominent, independent direction of legal science in relation to the improvement of normative and legal acts.

The above judgments determine the logic of further study of the chosen problem. In particular, the need for a more detailed, than usually taken in our legal literature, an appeal to modern views on the development of science and the main characteristics of scientific knowledge, as well as the peculiarities of the formation of legal science within the European legal tradition.

REFERENCES:

1. Ushakov A.A. Obshchee ponyatiye metodolohyy // Metodolohyya sovet'skoho pravovedeniya. Sverdlovsk . Yuryd.lyt. 1978. - 289s.
2. Drotyanko L.H. Sotsyokul'turnaya deternynatsyya fundamental'nykh y prykladnykh nauk. Voprosy fylosofyy. - 2000. - № 1. – S.91-95.
3. Stepyn V.S., Horokhov V.H., Rozov M.A. Fylosofyya nauky y tekhnyy. M.: Prohress, 1996. - 341s.; Kanke V.A. Osnovnye fylosofs'kye napravlenyya y kontseptsyy nauky. Ytohy KhKh stoletyya. M. : Prohress, 2000. - 343s.
4. Yakovlev V.A. Bynarnost' tsennostnykh oryentatsyy nauky // Voprosy fylosofyy. - 2001. - №.12. – S.78-84.
5. Pyskoppel' A.A., Rozyn V.M. Metodolohyya y fylosofyya v sovremennoy yntellektual'noy kul'ture // Voprosy fylosofyy. - 1991. - #2. – S.81-85.
6. Kanke V.A. Osnovnye fylosofs'kye napravlenyya y kontseptsyy nauky. Ytohy KhKh stoletyya .M. : Prohress , 2000. - 343s.
7. Stepyn V.S., Horokhov V.H., Rozov M.A. Fylosofyya nauky y tekhnyy. M.: Prohress, 1996. - 211s .
8. Shchedrovyy'skiy H.P. Metodolohycheskiy smisl oppozytsyy naturalystycheskoho y systemodeyatel'noho podkhodov // Voprosy fylosofyy. - 1991. - # 2. – S.3-9.
9. V.S.Stepyn «Teoretycheskoe znanye» // Voprosy fylosofyy. - 2001. – S.46-52.
10. Yudyn E.H. Metodolohyya nauky. Systemnost'. Deyatel'nost'. M.: Prohress. -248s.
11. Pyskoppel' A.A. Vkaz. tvir, S.38.
12. Vihot'skiy L.S. Istorycheskiy smisl psykhologhycheskoho kryzysa. Metodolohycheskoe yssledovaniya // Sobraniye sochyneny. T.1. M. : Nauka, - 1982. - 421s.
13. Stepyn V.S., Horokhov V.H., Rozov M.A. Vkaz. tvir. S.291; Yudyn E.H. Metodolohyya nauky. Systemnost'. Deyatel'nost'. M.: Prohress. – 248s.
14. Stepyn V.S., Horokhov V.H., Rozov M.A. Vkaz. tvir. - S.303.
15. Vyhotskiy L.S. Ystorycheskiy smisl psykhologhycheskoho kryzysa \ Sobraniye sochyneny v shesty tomakh. T.1. M.: Yuryd.lyt, - 1982.- 408s.
16. Rozyn V.M. Metodolohyya y fylosofyya v sovremennoy yntellektual'noy kul'ture. M.: Prohress. - 1998. – 175s.
17. Shvyrev V.S. Nauchnoe poznanye kak detel'nost'. M.: Visshaya shkola, 1984. - 368s.
18. Shvyrev V.S. Teoretycheskoe y empyrycheskoe v nauchnom poznaniy. M.: Visshaya shkola, 1978. - 193s.; Herasymov E.H. Nauchnoe yssledovaniye. M.: Noviy yuryst, - 1972. - 115s.; Dzyun Tosaka. Teoryya nauky. M.: Mysl', - 1983. – 286s.
19. Fon Vryht H.Kh. Lohyko-fylosofs'kye yssledovaniya. M.: Aspekt Press, 1986. -551s.
20. Shvyrev V.S. Teoretycheskiye y empyrycheskiye v nauchnom poznaniy. M.: Visshaya shkola, - 1978. - 235s.
21. Lektorskiy V.A. Sub'yekt, ob'yekt, poznanye. M.: Nauka, 1980. - 175s.
22. Fylatov V.P. Nauchnoe poznanye y myr cheloveka. M.: Delo, 1989. – 263s.
23. Shvyrev V.S. Nauchnoe poznaniye kak detel'nost'. M. : Vysshaya shkola, 1984. – 368s.
24. Rozyn V.M. Henezys prava. M. : Ynterestyl', 2001. – 380s.

25. Rozyn V.M. Henezys prava. M. : Ynterestyl', 2001. – 380s.
26. .Arystotel'. Metafyzyka. Soch. v 4 tomakh. T.1. M.: Yurydycheskaya lyteratura, 1976. – 323s.
27. Fylatov V.P. Vkaz. tvir. S.62
28. Fylatov V.P. Vkaz. tvir. S. 57-58
29. Fon Vryht H.Kh. Vkaz. tvir. S. 42-47.
30. Hryaznov B.S., Dynyn B.S., Nykytyn E.P. Teoryya y ee ob'ekt. M.: Misl', 1973. – 188s.
31. Fylatov V.P. Vkaz. tvir. S.69.
32. Husserl' Edmund. Kryzys evropeyskykh nauk y transtsendental'naya fenomenolohyya. M.: Yzd-vo Mosk. un-ta, 2000. – 625s.
33. Khaydehher M. Vremya y bite. M.: Misl', 1910. – 193s.
34. Piskoppel' A.A. Vkaz. tvir. S.21.
35. Khaydehher M. Vremya y bite. M. : Misl', 1910. – 193s.
36. Shvyrev V.S. Nauchnoe poznannyye kak detel'nost'. M.: Visshaya shkola, 1978. – 368s.
37. Fylatov V.P. Vkaz. tvir.S.189.
38. Cherdantsev A.F. Ponyatyye y funktsyy yurydycheskoy nauky. // Metodolohyya sovet-skoho pravovedenyya. Sverdlovs'k.: Yzd-vo Sverd. un-ta, 1978. – 243s.
39. Sirikh V.M. Metod pravovoy nauky .M.: Bilyna, 1980. – 512s.